

Sygn. akt IV U 2188/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2014 roku

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Cezary Wieczorek

Protokolant: st. sekr. sąd. Beata Zięba

po rozpoznaniu w dniu 30 października 2014 roku w Nowym Sączu

na rozprawie

odwołania W. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w N.

z dnia 10 sierpnia 2012 roku znak: (...)

w sprawie W. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w N.

o emeryturę

z m i e n i a zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującej W. K. emeryturę od dnia 1 września 2012 roku.

Sygn. akt IV U 2188/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 6 listopada 2014 roku

Decyzją z dnia 10 sierpnia 2012 roku, znak: (...), wydaną na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 grudnia 1998 roku (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, ze zm.) oraz ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006r. nr 97, poz. 674 ze zm.) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w N. odmówił W. K. przyznania emerytury, ponieważ do dnia 31 grudnia 2008 roku nie udowodniła trzydziestoletniego okresu zatrudnienia ale jedynie 28 lat i 3 miesiące, ponadto nie rozwiązała stosunku pracy w charakterze nauczyciela. Do stażu ubezpieczeniowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił W. K. pracy w gospodarstwie rolnym w okresie od 15 maja 1977 roku do dnia 30 września 1980 roku.

Od powyższej decyzji odwołała się W. K. podając, iż organ rentowy niezasadnie nie zaliczył jej do stażu ubezpieczeniowego okresu pracy w gospodarstwie rolnym wujka M. D. od 15 maja 1977 roku do 30 września 1980 roku.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w N. wniósł o oddalenie odwołania. Podnosząc argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji wskazał, że jest ona zasadna i zgodna z art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela oraz przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Społecznych, ponieważ W. K. nie wykazała trzydziestoletniego okresu zatrudnienia oraz nie rozwiązała stosunku pracy.

Wyrokiem z dnia 9 stycznia 2013 roku Sąd Okręgowy w Nowym Sączu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie W. K., bowiem ustalił, iż odwołująca się nie spełniła warunku rozwiązania stosunku pracy, od którego uzależnione jest przyznanie prawa do emerytury nauczycielskiej. Z powodu nierozwiązania przez odwołującą się stosunku pracy Sąd uznał za bezprzedmiotowe badanie zarzutów odwołującej się w zakresie uwzględnienia jej do stażu ubezpieczeniowego okresu pracy na gospodarstwie rolnym wujka, ponieważ nie miałoby to żadnego wpływu na rozstrzygnięcie sprawy.

Od powyższego wyroku apelację wywiodła W. K., wnosząc o jego zmianę bądź uchylenie w całości. Zaskarżonemu wyrokowi apelująca zarzuciła nieuwzględnienie jej odwołania na skutek niedokładnego ustalenia stanu faktycznego i pominięcie faktu, że w momencie składania wniosku była w okresie wypowiedzenia umowy o pracę ze względu na likwidację placówki.

Wyrokiem z dnia 22 października 2013 roku Sąd Apelacyjny w Krakowie uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Nowym Sączu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego. W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny wskazał, że regulacja zawarta w art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela nie oznacza, że nauczyciel spełniający warunki określone w ust. 1 zachowuje prawo do emerytury tylko w przypadku rozwiązania stosunku pracy na swój wniosek. Przy wykładni tego przepisu, w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie można pominąć treści ust. 1a, który przewiduje możliwość przejścia na emeryturę również w przypadku rozwiązania stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela – tj. całkowitej likwidacji szkoły. W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji winien był przeprowadzić postępowanie dowodowe w celu ustalenia, czy wnioskodawczyni legitymuje się trzydziestoletnim okresem zatrudnienia wymaganym do przyznania świadczenia, bowiem w dacie wydania zaskarżonego wyroku stosunek pracy z W. K. uległ rozwiązaniu. Na marginesie Sąd Apelacyjny zauważył, że okoliczność, iż wnioskodawczyni od dnia 1 września 2012 roku podjęła pracę w innej placówce oświatowej nie wpływa na możliwość nabycia przez nauczyciela uprawnień emerytalnych z art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela.

Bezspornym w sprawie było, że W. K. ur. (...) w dniu 30 lipca 2012 roku złożyła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w N. wniosek o przyznanie emerytury nauczycielskiej. Na dzień złożenia wniosku miała ukończone 51 lat. Odwołująca się udowodniła przed organem rentowym łącznie 28 lat i 3 miesiące okresów zatrudnienia. Odwołująca spełniła warunek dotyczący posiadania wymaganego do przyznania emerytury okresu zatrudnienia w charakterze nauczyciela.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

W. K. ur. (...), w dniu 30 lipca 2012 roku złożyła wniosek o przyznanie jej emerytury nauczycielskiej. Odwołująca się od 1 września 1984 roku była zatrudniona w Szkole Podstawowej w B. na stanowisku nauczyciela i w dacie złożenia wniosku pozostawała w tym zatrudnieniu.

W momencie składania wniosku o emeryturę była w okresie wypowiedzenia umowy o pracę ze względu na likwidację placówki.

W okresie od maja 1977 roku do września 1980 roku odwołująca pracowała w gospodarstwie rolnym stanowiącym własność najpierw jej babci i mamy a później wujka – M. D.. Pracowała m.in. przy żniwach, przy wykopkach, przy zbiorach siana. Wykonywała też wszystkie codzienne prace domowe i stajenne, niezależnie od pory roku. Pracę na gospodarstwie wujka godziła z nauką w liceum ogólnokształcącym.

Jak wynika z zeznań świadka – M. M., w spornym okresie od 15 maja 1977 roku do 30 września 1980 roku W. K. pracowała na gospodarstwie rolnym, które najpierw było własnością babci i mamy odwołującej się, a później jej wujka. Na dużym gospodarstwie wykonywała różne prace. W polu pracowała przy burakach, przy wykopkach i przy zbiorach

siana. Ponadto musiała sprzątać w budynkach gospodarczych – w stodole i w oborze. Świadek zeznała, że odwołująca się pracowała tam latem oraz zimą i w gospodarstwie była codziennie. Musiała godzić naukę z pracą. Szkoła, do której odwołująca się dojeżdżała autobusem, oddalona była o około 4 km od jej miejsca zamieszkania. Dojazd trwał krótko – do 10 minut. Świadek mieszkała w sąsiedztwie odwołującej się i widziała ją codziennie przy pracy w gospodarstwie, ponadto od 1977 roku M. M. też pracowała w tym gospodarstwie razem z odwołującą się.

Świadek H. M. zeznała, iż odwołująca się stale wykonywała pracę w gospodarstwie rolnym swojego wujka, godząc to z chodzeniem do szkoły. Świadek w tym samym czasie również pracowała w gospodarstwie M. D.. Z zeznań świadka wynika, że odwołująca się niezależnie od pory roku wykonywała wszystkie prace polowe, domowe i stajenne codziennie, oprócz niedzieli. Dojazd do szkoły w Ś. zajmował odwołującej się do 10 minut.

Odwołująca się W. K. zeznała, iż w okresie od 15 maja 1977 roku do 30 września 1980 roku pracowała w gospodarstwie rolnym jej wujka M. D., położonym w miejscowości M.. W maju 1977 roku skończyła 16 lat i w tym czasie uczyła się w liceum ogólnokształcącym w Ś.. Z domu do szkoły dojeżdżała autobusem. Była to odległość około 3 km. Odwołująca się uczyła się w systemie dziennym, zajęcia zawsze rozpoczynała o 8:00 rano a kończyła najpóźniej o 14:00. Do szkoły uczęszczała codziennie. Czasami wracała ze szkoły do swojego domu (oddalonego od zabudowań gospodarstwa wujka około 800 metrów), ale w czasie, gdy na gospodarstwie było dużo pracy, po szkole jechała autobusem prosto do domu wujka. Miała tam też pokój, w którym mogła nocować wspólnie z kuzynką. Gospodarstwo łącznie liczyło 12 ha. Były tam uprawiane buraki, ziemniaki i zboże – pszenica, pszenżyto i owies. Były też hodowane zwierzęta – gęsi, kury, krowy, świnie i konie. Ponadto na gospodarstwie był sad owocowy, w którym często było sporo pracy. W zamian za pracę na gospodarstwie odwołująca się i jej rodzice otrzymywali nabiał, jajka, warzywa, owoce oraz mięso drobiowe i wieprzowe. Odwołująca się zeznała, że od dzieciństwa aż do początku października 1980 roku (kiedy to wyjechała na studia do W.) codziennie pracowała na gospodarstwie wujka, z reguły przez 4 godziny dziennie, czasami aż do nocy. Zajmowała się wypasaniem krów, wyrzucaniem obornika ze stajni, karmieniem drobiu, czyszczeniem koni. Pomagała też przy pracach w ogrodzie. W okresie żniw, sianokosów czy wykopów pracowało się znacznie dłużej i zdarzało się, że w takim czasie odwołująca się nie szła do szkoły, ale pomagała na gospodarstwie.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w sprawie, której wiarygodności i mocy dowodowej żadna ze stron nie kwestionowała w toku postępowania. Sąd oparł się również na zeznaniach odwołującej się oraz świadków M. M. i H. M., uznając je za wiarygodne, spójne i logiczne. Osoby zeznające w charakterze świadków pracowały wspólnie z odwołującą się w gospodarstwie M. D. i precyzyjnie wskazały, na czym polegały obowiązki na tym gospodarstwie. Ich zeznania korespondują z zeznaniami W. K.. Brak jest w ocenie Sądu jakichkolwiek podstaw do podważenia wiarygodności zeznań w/w świadków. Wypowiedzi odwołującej się znajdują potwierdzenie w zeznaniach świadków oraz zasadach doświadczenia życiowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie W. K. w świetle ponownie poczynionych przez Sąd ustaleń faktycznych i rozważań prawnych zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszego postępowania było ustalenie czy W. K. spełnia przesłanki do przyznania emerytury nauczycielskiej.

Zgodnie z art. 88 ust.1, 1 a i 2 a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. nr 97, poz. 674 ze zm.), nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zaś nauczyciele szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich - dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą - po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy - przejść na emeryturę. Nauczyciele spełniający powyższe warunki mogą przejść na emeryturę również w wypadku rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7 Karty Nauczyciela. Natomiast nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., zachowują prawo do emerytury bez względu na wiek jeżeli: spełnili warunki do uzyskania emerytury, określone w ust. 1 w ciągu dziesięciu lat od dnia

wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.⁵⁾), z wyjątkiem warunku rozwiązania stosunku pracy, oraz nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa (art. 88 ust 2 Karty Nauczyciela).

Odwołująca urodzona (...) wymagane warunki z uwzględnieniem powyższych wyjątków (rozwiązania stosunku pracy, OFE) winna wykazać do dnia 31 grudnia 2008 roku.

W ocenie Sądu odwołująca się spełnia warunki konieczne do przyznania emerytury nauczycielskiej bez względu na wiek.

Z ustalonego przez Sąd stanu faktycznego jednoznacznie wynika, że W. K. do dnia 31 grudnia 2008 roku wykazała wymagane 30 lat zatrudnienia, w tym 20 lat pracy nauczyciela oraz warunek rozwiązania stosunku pracy. Ustalenia organu rentowego nie są zatem prawidłowe.

Odwołująca domagała się doliczenia do stażu pracy okresu pracy na gospodarstwie rolnym swojego wujka, M. D. w okresie od 15 maja 1977 roku do dnia 30 września 1980 roku.

W ocenie Sądu żądanie odwołującej się jest zasadne.

Na początku należy wskazać, iż odwołująca się wykazała konieczną przesłankę do przyznania emerytury nauczycielskiej, jaką jest rozwiązanie stosunku pracy. Regulacja zawarta w art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela nie oznacza bowiem, że nauczyciel spełniający warunki określone w ust. 1 zachowuje prawo do emerytury tylko w przypadku rozwiązania stosunku pracy na swój wniosek . Przy wykładni tego przepisu nie można bowiem pominąć ust. 1a, który przewiduje możliwość przejścia na emeryturę również w przypadku rozwiązania stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela – tj. całkowitej likwidacji szkoły (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 października 2013 roku, III AUa 288/13). Sąd Okręgowy, ponownie rozpoznający niniejszą sprawę, w pełni podziela przytoczony wyżej pogląd prawny i przyjmuje, że już w dacie wydania wyroku tutejszego Sądu z dnia 8 stycznia 2013 roku stosunek pracy z odwołującą się uległ rozwiązaniu, w związku z czym W. K. spełnia przesłankę rozwiązania stosunku pracy. Z tego względu konieczne było przeprowadzenie postępowania dowodowego wyłącznie w celu ustalenia, czy odwołująca legitymuje się trzydziestoletnim okresem zatrudnienia wymaganym do przyznania świadczenia.

Okoliczność tą Sąd ustalił na podstawie zeznań świadków, M. M. i H. M., uznając je za wiarygodne, spójne i logiczne, jak również na podstawie zeznań odwołującej W. K.. Osoby zeznające w charakterze świadków oraz W. K. w sposób kategoryczny stwierdziły, że w okresie od dnia 15 maja 1977 r. do dnia 30 września 1980 r. odwołująca pracowała stale na gospodarstwie rolnym, które stanowiło własność brata jej mamy M. D.. Wcześniej było to gospodarstwo babci odwołującej. Przez pierwsze pięć lub sześć lat życia W. K. mieszkała z rodzicami na tym gospodarstwie położonym w M. pod obecnym numerem (...). Następnie rodzice przeprowadzili się do innego budynku w M. pod numerem (...). Z uwagi na powyższe odwołująca była bardzo związana z gospodarstwem babci okresowo nawet tam pomieszkiwała. Od maja 1977 r. do września 1980r. była uczennicą Liceum Ogólnokształcącego w Ś., które było oddalone trzy kilometry od jej domu rodzinnego. W tamtym czasie uczyła się najpóźniej do godziny czternastej. Codziennie pracowała na gospodarstwie wujka, ponieważ jej rodzina dzięki temu otrzymywała wiele produktów spożywczych z tego gospodarstwa, a sytuacja rodziców była trudna ponieważ mama odwołującej nie pracowała, a miała jeszcze dwie siostry. W zależności od potrzeb to odwołująca pracowała na gospodarstwie wujka średnio 4 godziny, a jak były większe prace to nawet po 6 godzin dziennie. Świadkowie których wskazała w piśmie z dnia 9 stycznia 2014r. potwierdzili okoliczność wykonywania przez nią pracy w gospodarstwie wujka - są to osoby nie spokrewnione z odwołującą.

Odwołująca urodziła się w dniu (...), 16 lat ukończyła (...). W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 1998 roku, II UKN 299/98 wskazano, iż „dopuszczalność uwzględniania przypadających przed dniem 1

stycznia 1983 r. okresów pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia jako okresów składkowych w rozumieniu art. 5 pkt 3 ustawy rewaloryzacyjnej niekwestynnie odnosi się do okresów pracy w rolnictwie w typowym całodziennym rozmiarze koniecznym przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego, która wymagała stałego wykonywania lub pozostawania w gotowości do świadczenia normalnych obowiązków rolniczych. Taki wniosek uzasadnia wprowadzone do systemu rolniczych ubezpieczeń społecznych od dnia 1 stycznia 1983 r. ustawowe określenie ubezpieczonego domownika, którym - w ujęciu art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 268 ze zm.) - była osoba pracująca w gospodarstwie rolnym, dla której praca ta stanowiła główne źródło utrzymania, jeżeli pozostawała z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym, ukończyła 16 lat i nie podlegała innemu ubezpieczeniu społecznemu. Natomiast według aktualnie obowiązującej definicji legalnej domownika (art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r., Nr 71, poz. 342 ze zm.) nacisk został położony na stały charakter pracy domownika w gospodarstwie rolnym i brak związania z rolnikiem stosunkiem pracy. W odniesieniu do spornych okresów wykonywania takiej pracy, które przypadają przed dniem 1 stycznia 1983 r., dopuszczalność uwzględniania tych okresów należało co najmniej oceniać poprzez wykonywanie takiej pracy w wymiarze nie niższym niż połowa normalnie wymaganego czasu pracy w rolnictwie (per analogiam z art. 2 ust. 2 pkt 1 ustawy rewaloryzacyjnej)".

Zgodnie z wyrokiem SA w Katowicach z dnia 17 grudnia 2013 roku, III AUa 860/13 „Praca w gospodarstwie rolnym domownika musi mieć charakter stały i wymiar czasu odpowiadający co najmniej 1/2 etatu pracowniczego. Nie sprzeciwia się zaliczeniu takiej pracy fakt równoległej nauki, jeśli okoliczności faktyczne wskazują na potrzebę pomocy domownika w gospodarstwie i na realną możliwość pogodzenia pracy w gospodarstwie z nauką, nawet okresowo, od wiosny do jesieni”.

W niniejszej sprawie brak jest podstaw do przyjęcia, że odwołująca wykonywała jako domownik w gospodarstwie rolnym prace o charakterze dorywczym, okazjonalnie i w wymiarze niższym od połowy pełnego wymiaru czasu pracy.

Organ rentowy nie uznał odwołującej okresu pracy na gospodarstwie rolnym od dnia 15 maja 1977 roku do dnia 30 września 1980 roku tj. 3 lata 4 miesiące 16 dni. Po doliczeniu do niespornego, uwzględnionego przez organ rentowy okresu 28 lat i 3 miesięcy otrzymamy okres wynoszący ponad 30 lat ubezpieczenia odwołującej.

W sprawie bezsporna była okoliczność, iż odwołująca spełnia warunek dotyczący posiadania wymaganego do przyznania emerytury okresu zatrudnienia w charakterze nauczyciela – w zawodzie tym przepracowała bowiem 28 lat.

W tym stanie rzeczy, wobec ustalenia, że W. K. spełnia wymagane przesłanki do przyznania emerytury nauczycielskiej Sąd - na podstawie art. 47714 § 2 k.p.c. i art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela (t.j. Dz. U. z 2006r. nr 97, poz. 674 ze zm.) orzekł jak w sentencji przyznając odwołującej prawo do emerytury od dnia 1 września 2012 roku, tj. od daty, w której spełniła ona wszystkie warunki do przyznania jej przedmiotowego świadczenia.